

Ringvirkninger

En analyse av reiselivets bidrag til verdiskaping i Rørosregionen

Gjennomført for Destinasjon Røros

Mars 2022

Versjon #4
27/04/22

Innledning

Bakgrunnen for dette prosjektet er behovet for å etablere konkrete og dokumenterbare mål på hvilken omsetning reiselivet representerer for Røros-regionen. Denne omsetningen er de økonomiske verdiene som tilreisende turister legger igjen på korte og lengre besøk i regionen. De næringene som er direkte 'leverandører' til reiselivet er overnattings- og serveringsvirksomheter, leverandører av kulturopplevelser, transport, formidling samt handel.

I dette prosjektet har vi analysert både de kommunene som inngår i Destinasjon Røros-samarbeidet i dag (Alvdal, Os, Røros, Tolga og Tynset). I tillegg er kommunene Engerdal, Rendalen, Stor-Elvdal og Folldal inkludert i analysene.

Etter vår vurdering gir beregningene slik de foreligger gir et balansert og riktig bilde av det faktiske forbruket som turisme og reiseliv bidrar med i Rørosregionen.

Oslo, den 4. mars 2022

Ola Gaute Aas Askheim
Seniorrådgiver, Opinion AS

Sammendrag

Regionen besøkes først og fremst av norske tilreisende. Disse utgjør over 90 prosent av alle gjestedøgn. Utenlandske tilreisende forbruker i gjennomsnitt noe mer pr døgn enn norske turister (ca. 30 prosent høyere forbruk), men fordi andelen utenlandske turister er liten, vil utslaget også være lite. Vi har derfor valgt å betrakte alle tilreisende som én gruppe. Det foreligger ikke statistisk materiale som gjør det mulig å splitte tallene på hhv yrkesreisende (seminar, kurs, o.l.) og feriereisende.

Analysen av forbruk og ringvirkninger av reiselivet i Rørosregionen viser at tilreisende representerer en vesentlig del av av det samlede forbruket i regionen. Rundt 30 prosent av kommer fra turister og tilreisende, og utgjør i sum rundt en halv milliard kroner pr år. Beløpet er fordelt med litt under halvparten til overnatting og det resterende til detaljhandel, servering, billetter, transport og andre aktiviteter. Det er dermed liten tvil om hvor viktig turisme er for sysselsetting i regionen. Litt forenklet kan vi si at hver tredje arbeidsplass er finansiert av turistbasert forbruk.

Det beregnede forbruket for overnatting varierer etter andelen av hoteller og andre overnattingssteder. Forbruk til 'annet' er beregnet til 930 kroner pr person pr døgn. I tillegg kommer forbruket fra eiere / brukere av fritidsboliger. Fasit for denne gruppen er et forbruk på ca. 500 kroner pr person pr døgn. Dessuten kommer nybygg, påbygg og ombygginger av fritidsbolig i tillegg til dette.

Det er rimelig å gå ut fra at flere tilrettelagte tilbud skaper flere omsetningsmuligheter. Dette vil gjelde både for handel, servering og andre opplevelser. Dessuten vil det automatisk være slik at en forlengelse av oppholdet også vil medføre økt forbruk og omsetning. En økning i antall overnattinger i Røros på 10 prosent betyr ti tusen flere gjestedøgn og en økning i forbruket på ca. 20 millioner kroner med de positive ringvirkninger dette vil kunne få for omsetning og sysselsetting. Det er trolig slik at svært mange av regionens attraksjoner vil være tjent med forbedret tilrettelegging og forenklet tilgjengelighet, noe som vil komme hele regionen til gode. Nøkkelen ligger i svært mange tilfeller dermed i å skape gode kunde- og serviceopplevelser.

Vår analyse baserer seg på overnattingsstatistikk fra det andre 'koronaåret' 2021 der situasjonen hadde stabilisert seg vesentlig sammenlignet med året før. Det er vanskelig å gi en presis beskrivelse av hvilken effekt det har hatt, men verdiskapingsberegningene fra Visit Norway viser en nedgang for 2020 sammenlignet med 2019 på vel 40 prosent. Vi understreker imidlertid at vår analyse kun betrakter forbruk, altså det beregnede antall kroner som turister og hyttefolk legger igjen i forbindelse med oppholdet, mens 'verdiskaping' er summen av driftsresultat og lønnskostnader (omsetning minus innkjøp).

'Gastroturisme': En landsomfattende undersøkelse gjennomført høsten 2021 dokumenterer at lokal og kortreist mat er etterspurt av svært mange besøkende.

(kilde: Opinion, 2021)

Bakgrunn og hensikt

Destinasjon Røros består i dag av et samarbeid mellom de fem kommunene Alvdal, Tynset, Tolga, Os, og Røros. I tillegg er følgende fire kommuner tatt med i dette prosjektet: Folldal, Stor-Elvdal, Rendalen og Engerdal. Opinion har fått i oppdrag å utrede ringvirkninger av reiselivet i regionen samlet og for den enkelte kommune.

Med 'ringvirkninger' mener vi forbruk knyttet til alle de områdene som normalt inkluderes i begrepet, dvs. innholdsleverandørene overnatting, servering og kulturopplevelser og aktiviteter, i tillegg til transport, formidling og handel.

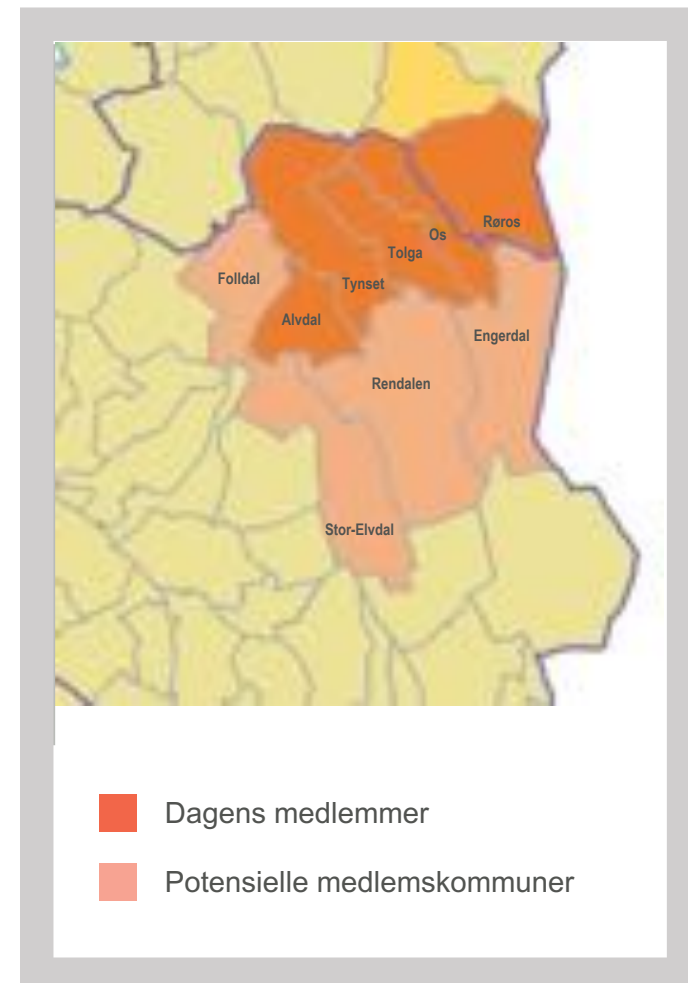
Vi har i analysen sett på både feriereisende (norske og utenlandske) samt eiere av fritidsboliger. Langt de fleste overnattinger i området benyttes av norske turister og tilreisende, mens utenlandske besøkende er i et solid mindretall. Vi har i analysen derfor ikke gjort noe skille mellom disse to gruppene. For flere av de mindre kommunene er det ikke tilgjengelige data med splitt på feriereisende og forretningsreisende. Disse to gruppene er derfor betraktet under ett.

Formålet med rapporten er å etablere konkrete mål på tilreisendes og brukere av fritidsboligers samlede forbruk og dermed bidrag til verdiskaping i regionen under ett, og mer spesifikt på kommunenivå.

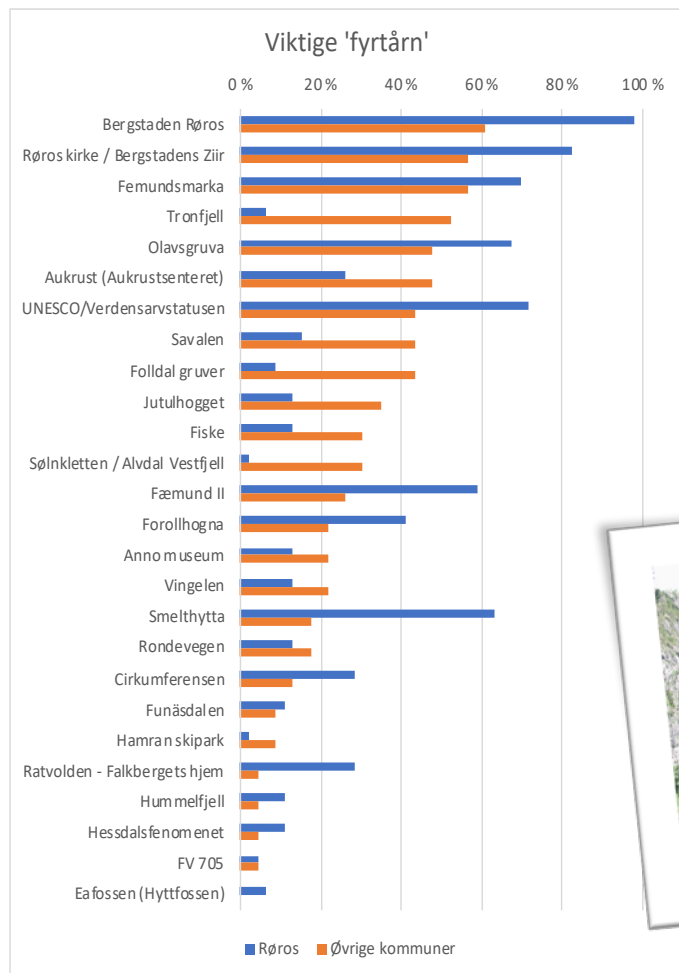
Kilder

Vi har benyttet følgende kilder for sammenstilling og beregninger:

- SSB (Overnattinger etter innkvarteringstype, folketall, eksisterende bygningsmasse, fritidsbygg, etter region og bygningstype, m.m.)
- Innovasjon Norge, Turistundersøkelsen 2019-21 og Nøkkeltall om norsk turisme 2019
- Ringvirkningsanalyse Martnan 2010, Ringvirkningsanalyse Elden 2010
- Ringvirkningsanalyse av reiselivet i Trysil, Menon 2019
- Proff® Forvalt, segmenterings- og uttrekksverktøy
- Strategisk næringsenhet i Regionrådet, 2017, Bærekraftig næringsutvikling med fritidsboliger i sentrum

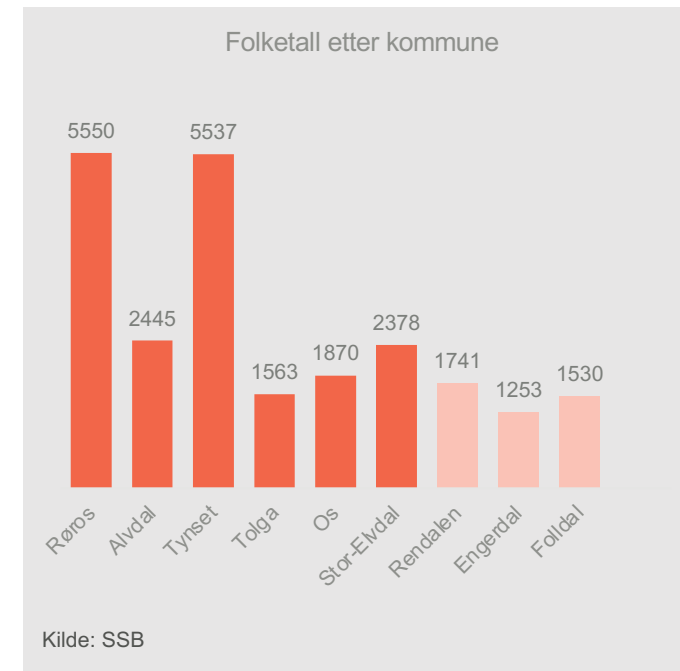

Attraksjoner og folketall

Regionen kan by på en lang rekke attraksjoner og opplevelser, og en undersøkelse blant medlemmene i Destinasjon Røros i april 2021 viser hvordan medlemmene vurderer attraktiviteten til hver av disse attraksjonene.

Resultatet er gjengitt i diagrammet til venstre, der den blå søylen viser prosentandel blant medlemmene i Røros og den oransje søylen blant medlemmene som tilhører de øvrige kommunene.

Den utvidede regionen teller i alt i underkant av 26.000 innbyggere hvorav rundt 19.000 bor innenfor det eksisterende samarbeidsområdet merket med mørkere farge. Med unntak av Røros og Tynset er folketallet i kommunene relativt moderat.

Kilde: Medlemsundersøkelse, Destinasjon Røros, april 2021

Modell for beregninger

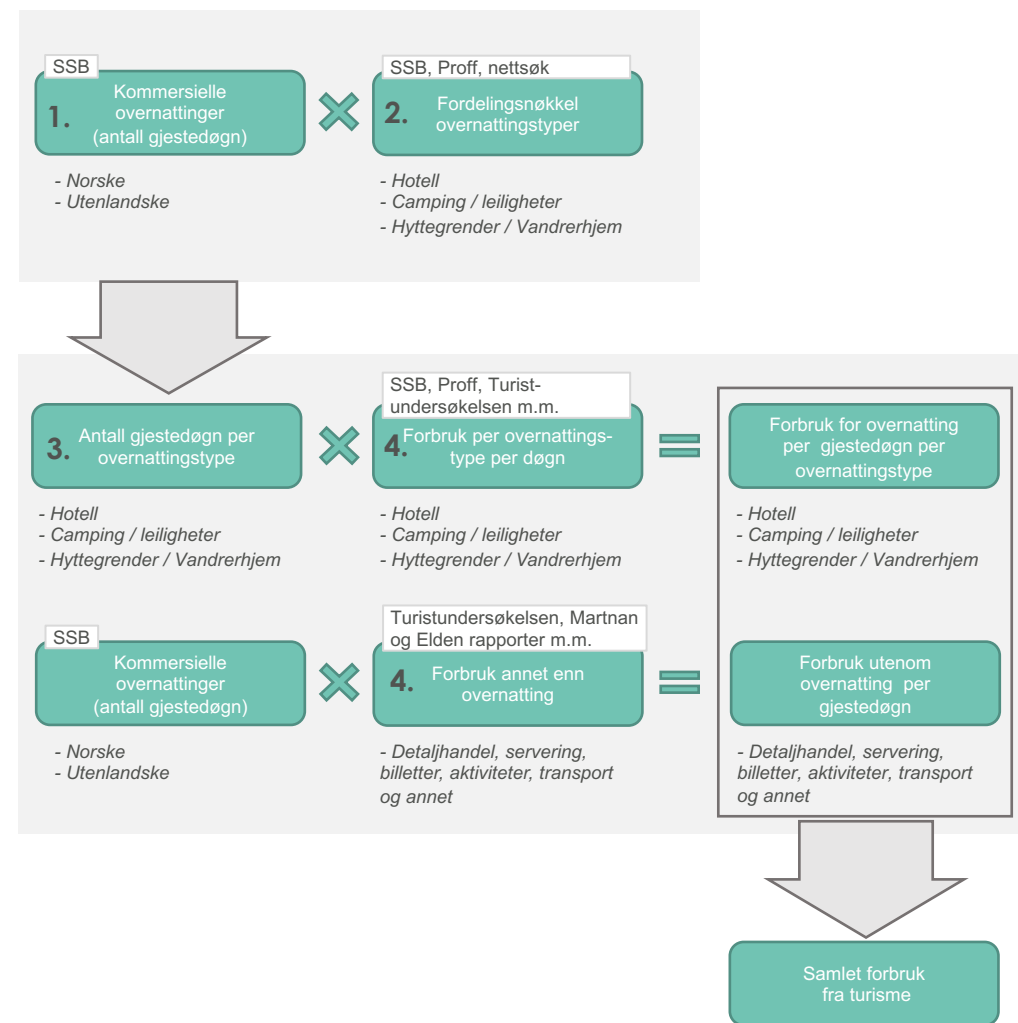
Modellen til høyre viser prinsippet for beregningene som er foretatt. Analysen tar utgangspunkt i antall registrerte overnattinger (antall gjestedøgn) pr. kommune (1) samt en beregnet nøkkel for fordeling mellom de ulike typene av overnattinger (2).

Data fra SSB gir en slik fordelingsnøkkel bare på et overordnet nivå. Vi har kontrollert resultatene opp mot registrerte regnskapstall for bedriftene i kommunene og gjennom åpne nettsøk i den enkelte kommune. I enkelte tilfeller har vi justert beregningene

skjønnsmessig i forhold til dette.

En potensiell feilkilde er dels ikke-regnskapspliktige, mindre overnattingssteder (f eks private enkeltmannsforetak) eller at slike etableringer ikke har blitt synlige i våre nettsøk. Dette er et avgjørende moment blant annet fordi forbruk varierer kraftig med ulike typer overnattinger. Vi har med dette søkt å etablere et tilnærmet korrekt bilde av antall gjestedøgn pr. overnattingstype (3).

Deretter har vi beregnet gjennomsnittlig forbruk pr gjestedøgn for hhv. overnatting og annet forbruk (4.) Disse størrelsene er så lagt til grunn ved beregning av faktisk samlet forbruk som utgjør reiselivets bidrag til omsetning og dermed samlet verdiskaping i regionen og den enkelte kommune.

Tilreisendes forbruk

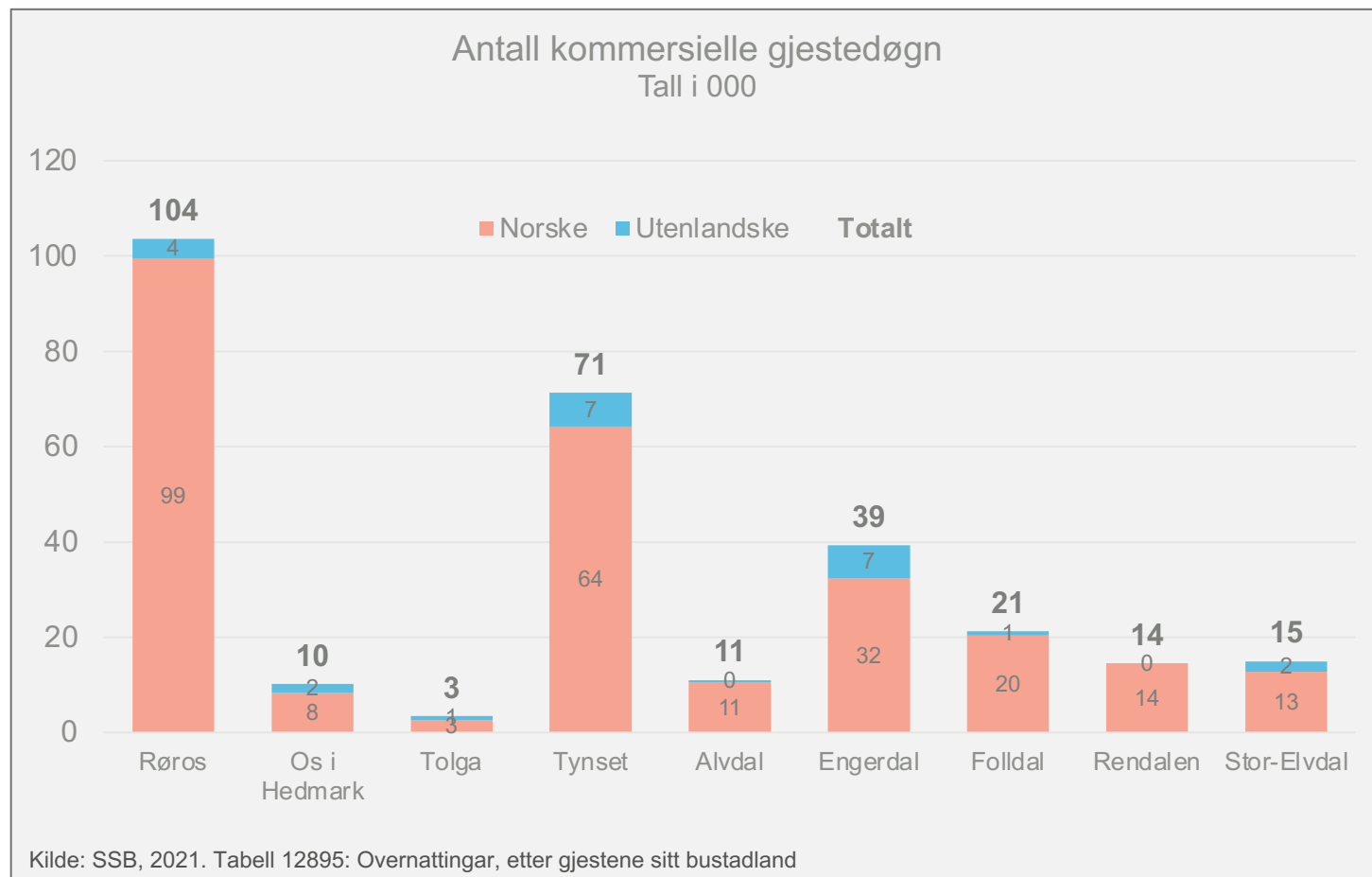

Regionen produserer til sammen ca. 290.000 gjestedøgn årlig

Regionen produserer totalt ca. 290.000 kommersielle gjestedøgn. Rundt ni prosent av disse (ca. 25.000) leveres til utenlandske turister, den klart dominerende andelen er det altså norske turister og tilreisende som står for.

Røros produserer en drøy tredel av alle gjestedøgn (36 prosent), Tynset 25 prosent, Engerdal 14 prosent, mens de resterende 25 prosentene fordeler seg noenlunde jevnt på de øvrige kommunene.

Utenlandske turister har i snitt et forbruk som ligger ca. 29% over norske turister (Innovasjon Norge, Turistundersøkelsen 2019-21). I de videre analysene har vi allikevel sett på norske og utenlandske turister samlet, fordi andelen utenlandske ikke påvirker de samlede verdiene i stor grad.

Gjestedøgn fordelt etter type overnattingssted

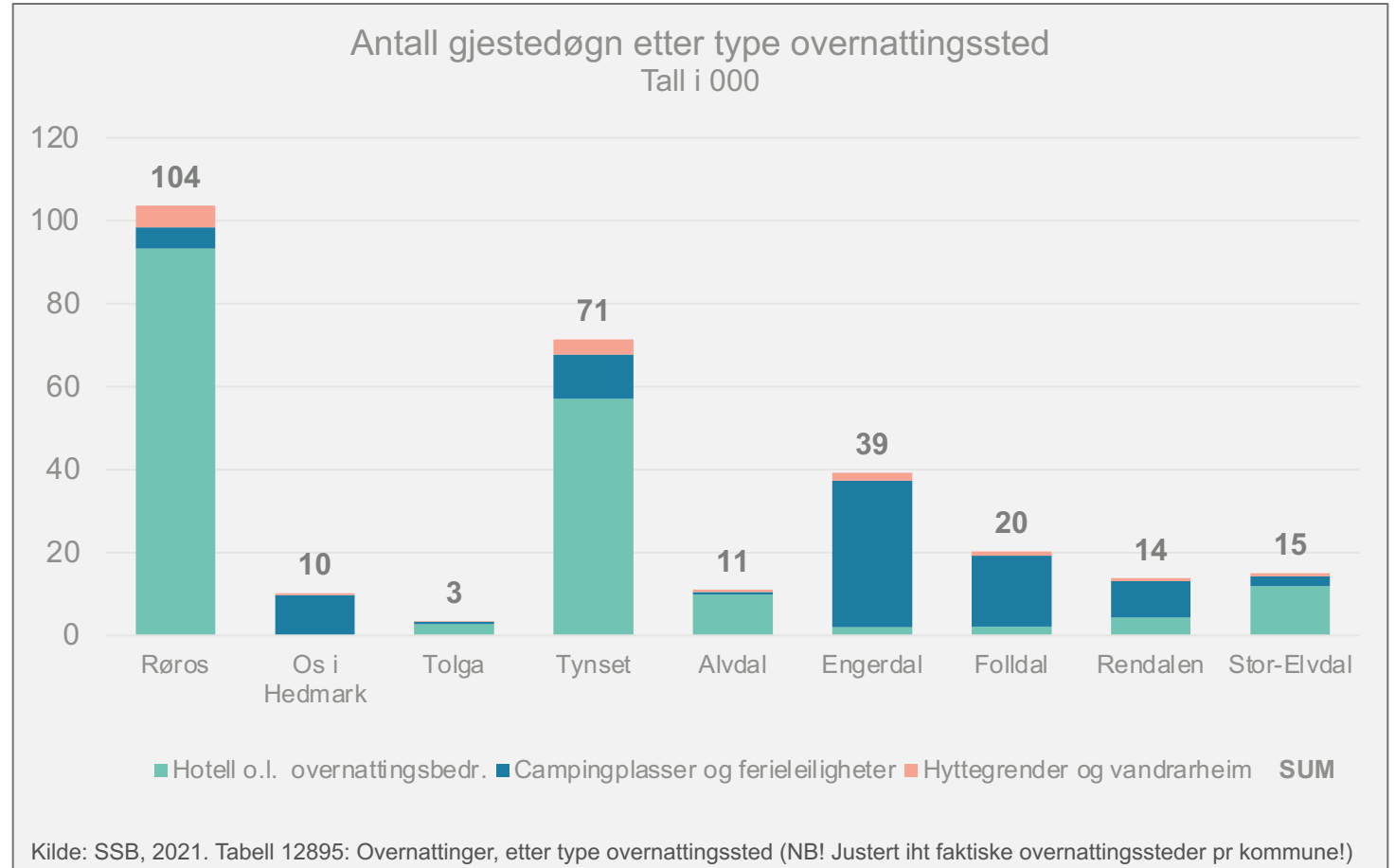
Gjestedøgnene er i all hovedsak hotell og andre lignende overnattingssteder, og bare i noen kommuner domineres bildet campingplasser og ferieleiligheter, særlig gjelder dette for Engerdal og Folldal samt Rendalen og Os.

Vi har tatt utgangspunkt i den fordelingen mellom ulike overnattingssteder som SSB opererer med for hhv Trøndelag og Innlandet som vist under, men disse ser i liten grad ut til å stemme for den enkelte kommune. Vi har derfor lagt til grunn de ulike overnattingssteder som faktisk finnes i den enkelte kommune og foretatt en justering av fordelingen basert på disse verdiene.

Samlet fordeling for alle kommunene er da:

Hotell	64% (SSB Innlandet: 48%, Tr.lag: 68%)
Camping	31% (SSB Innlandet: 39%, Tr.lag: 27%)
Vandrerhjem	5% (SSB Innlandet: 13%, Tr.lag: 5%)

Denne fordelingen er videre benyttet for å beregne samlet forbruk for overnatting.

Forbruk knyttet til overnatting

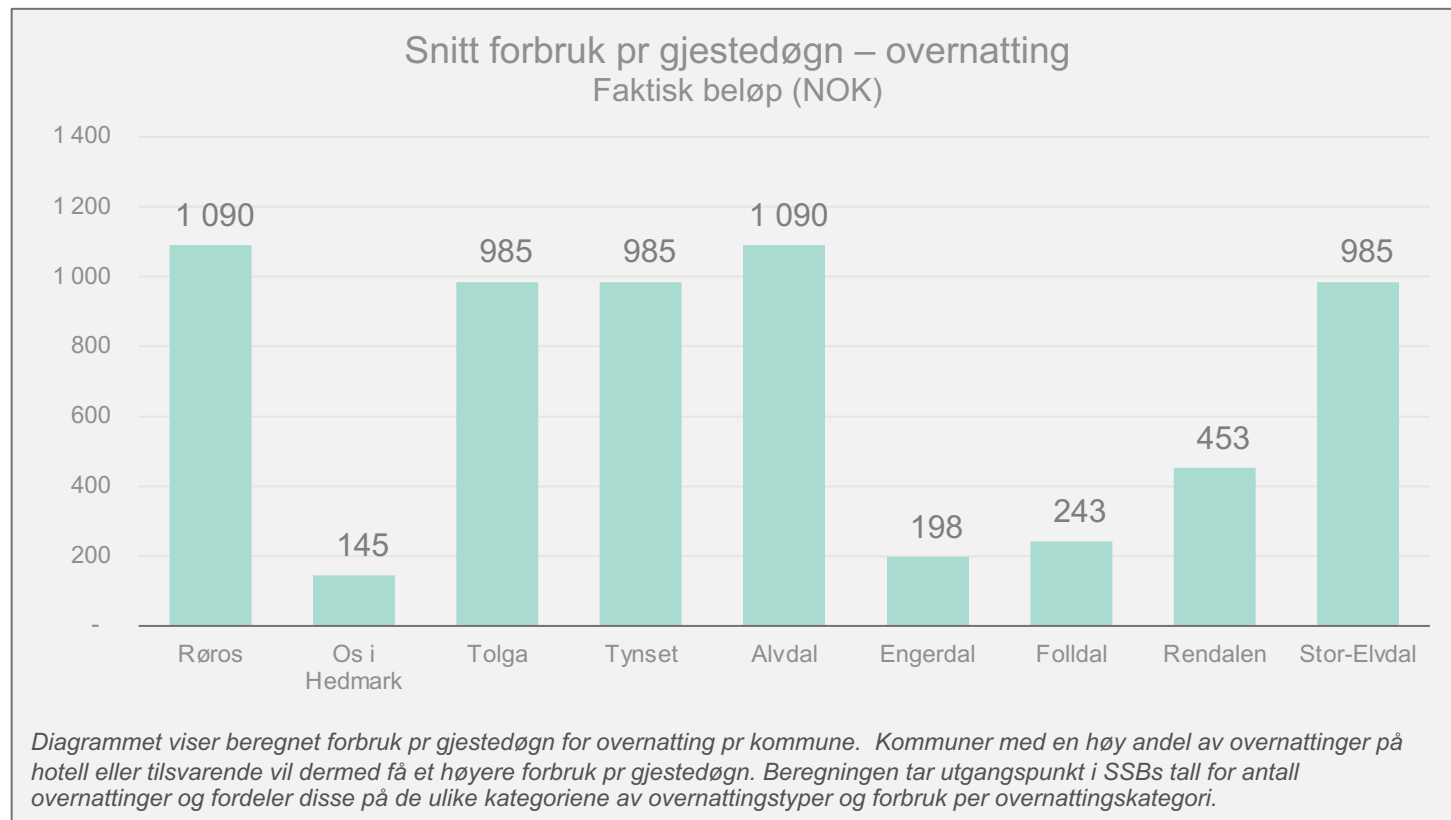
Det er ulike måter å beregne forbruk på. Vi har først beregnet forbruk knyttet til overnatting, og deretter beregnet forbruk for annet fordelt på ulike poster.

Det er betydelige forskjeller mellom kommunene med hensyn til tilbud av overnattings kategorier. Vi har derfor gjort vurderinger av %-fordelingen i hver kommune ut fra offentlig registrerte virksomheter. Det vil være usikkerhet i disse fordelingene, bl.a. fordi noen virksomheter drives som enkeltpersonforetak og derfor ikke er registreringspliktig mht. omsetning etc. Videre kan det være tilbud i enkelte kommuner der foretaket som drifter disse har tilhørighet i en annen kommune. For å imøtekomme disse usikkerhetene så langt det er mulig, har vi derfor i tillegg benyttet opplysninger fra Destinasjon Røros samt desk research ved å sjekke tilbud av overnattings-muligheter på nettsteder som oppgir dette, samt gjort vurderinger av antall gjester per overnattingstype.

Gjennomsnittlig forbruk for ulike typer overnatting:

Hotell:	NOK 1200/gjest
Camping:	NOK 150/gjest
Vandrerhjem:	NOK 50/gjest

(kilde: Tilbyderes nettsider)

Samlet forbruk pr døgn knyttet til overnatting og annet

Turistundersøkelsen fra Innovasjon Norge oppgir et totalforbruk per gjestedøgn på 1130,- kroner som inkluderer overnatting. Overnatting er i den rapporten til beskjedne 184,- per gjestedøgn. Årsaken til dette lave tallet er trolig en kombinasjon av at tallene er selvrapportert og at mye av forbruket for overnatting er forhåndsbetalt eller betales etter endt reise. Forbruket utenom overnatting ($1130 - 184 = 949,-$) er mer i tråd med tall vi finner i andre kilder, som:

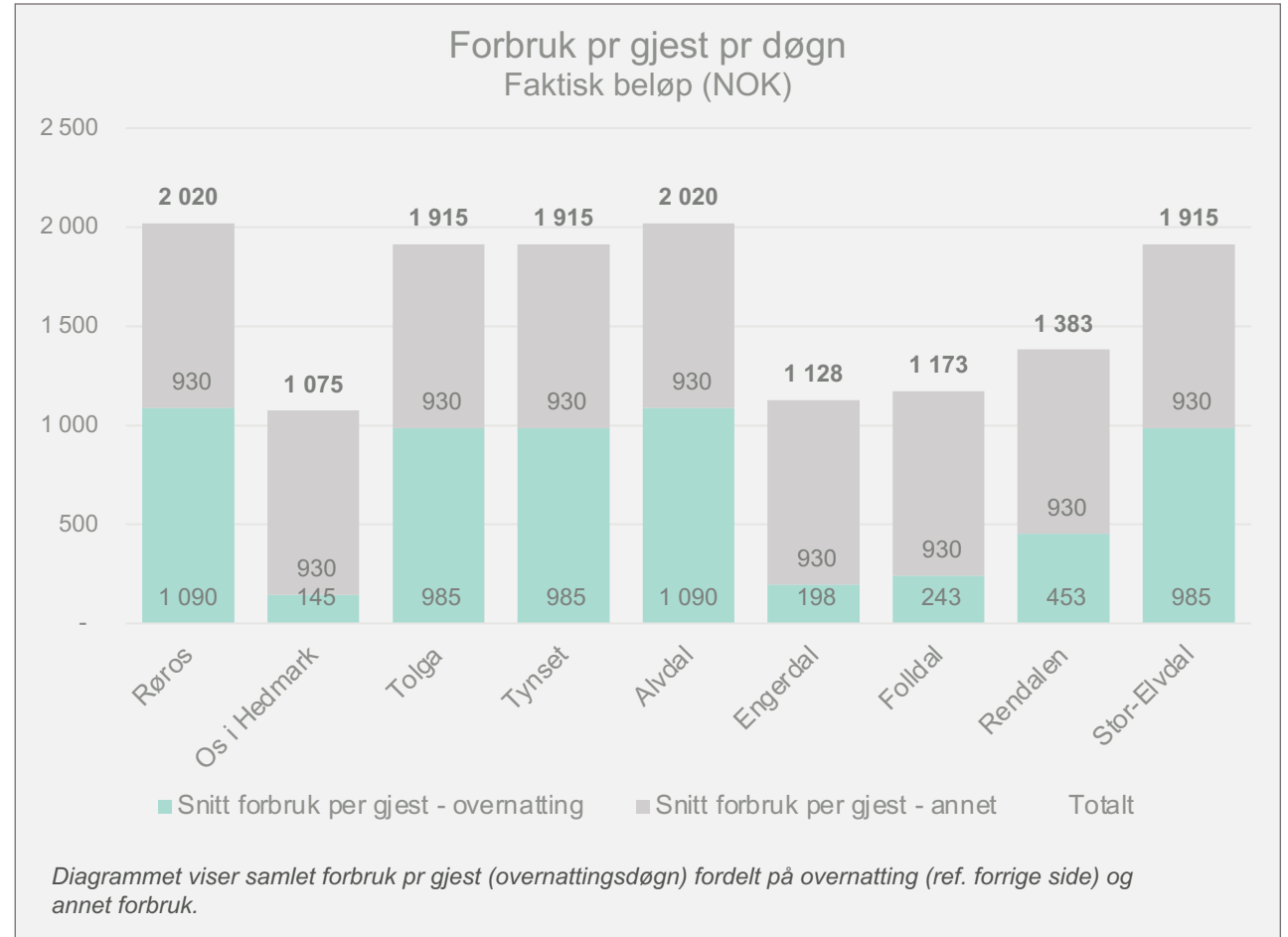
Martnan-rapporten:

- Forbruk per pers i løpet av oppholdet var 3630,- og i snitt varte oppholdet 3,9 dager.
- $3630 / 3,9 = 931,-$ kroner per gjestedøgn.

Elden-rapporten:

- Forbruk per pers per døgn = 1700,- inkludert billetter
- Med billettpriser fra 560,- og oppover, der en del har kjøpt mer enn en billett ser vi også her et forbruk i området 900-1100,-

Basert på dette har vi valgt å legge forbruk utenom overnatting på 930,- som er et noe konservativt anslag i nedre del av sannsynlig intervall. I modellen har vi lagt dette forbruket likt per kommune, men deler av dette forbruket kan tilfalle en annen kommune, f.eks. ved at tilreisende som overnatter i Os besøker Rørosmuseum. Videre er det rimelig å anta at kommuner med mange tilbud vil ha høyere forbruk pr turist enn kommuner med begrenset tilbud. Vi har imidlertid ikke noe grunnlag for å differensiere dette mellom kommunene.

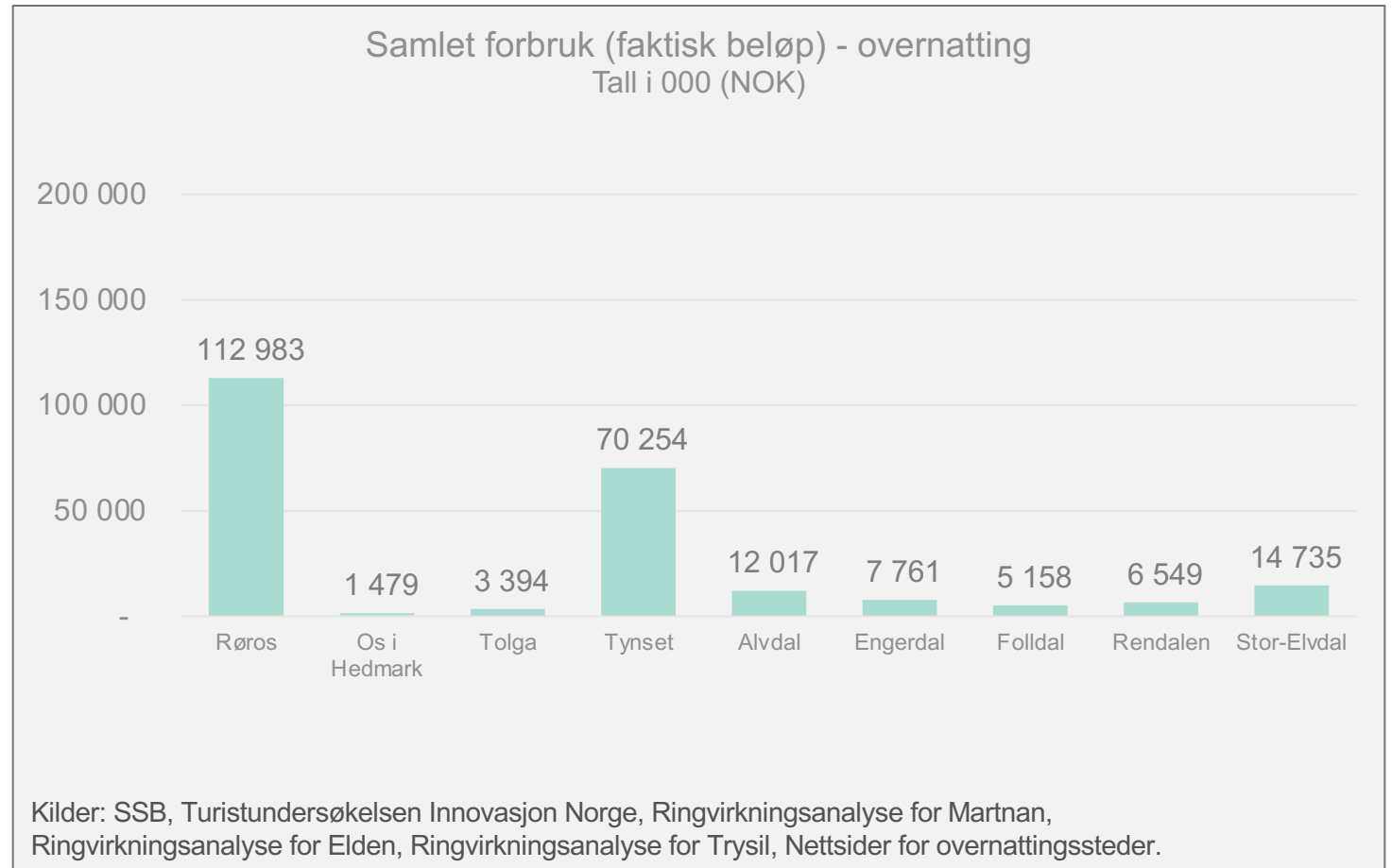

Faktisk forbruk - overnatting

Samlet genererer turister og tilreisende en omsetning på litt under en kvart milliard kroner pr år for hele regionen sett under ett (ca. 235 MNOK).

Røros står for rundt halvparten av forbruket knyttet til overnatting, men også Tynset står for en betydelig del av dette forbruket.

Det er særlig andelen hoteller som illustrert på side 8 som påvirker det faktiske forbruket.

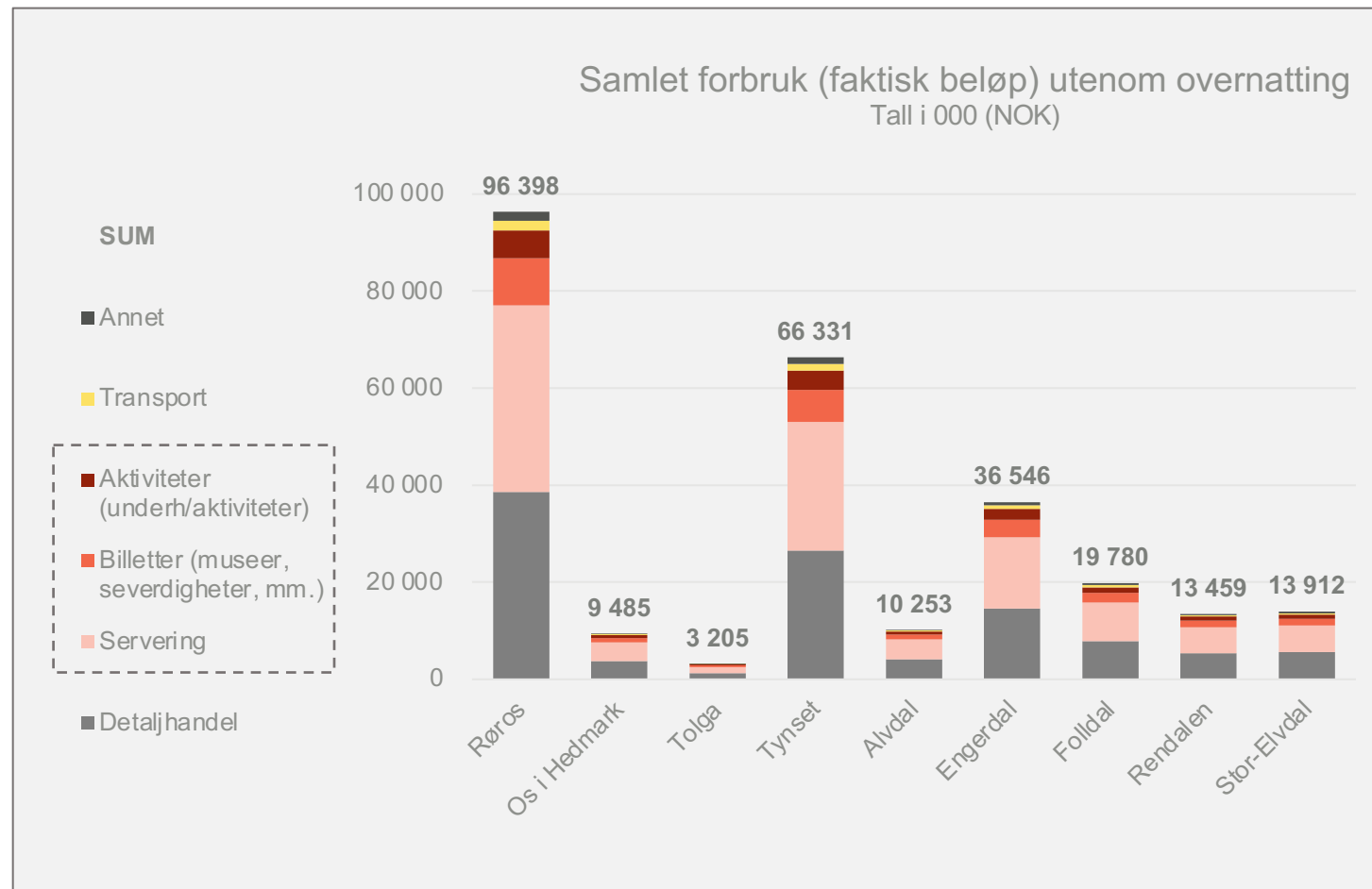

Faktisk forbruk – handel, opplevelser og transport

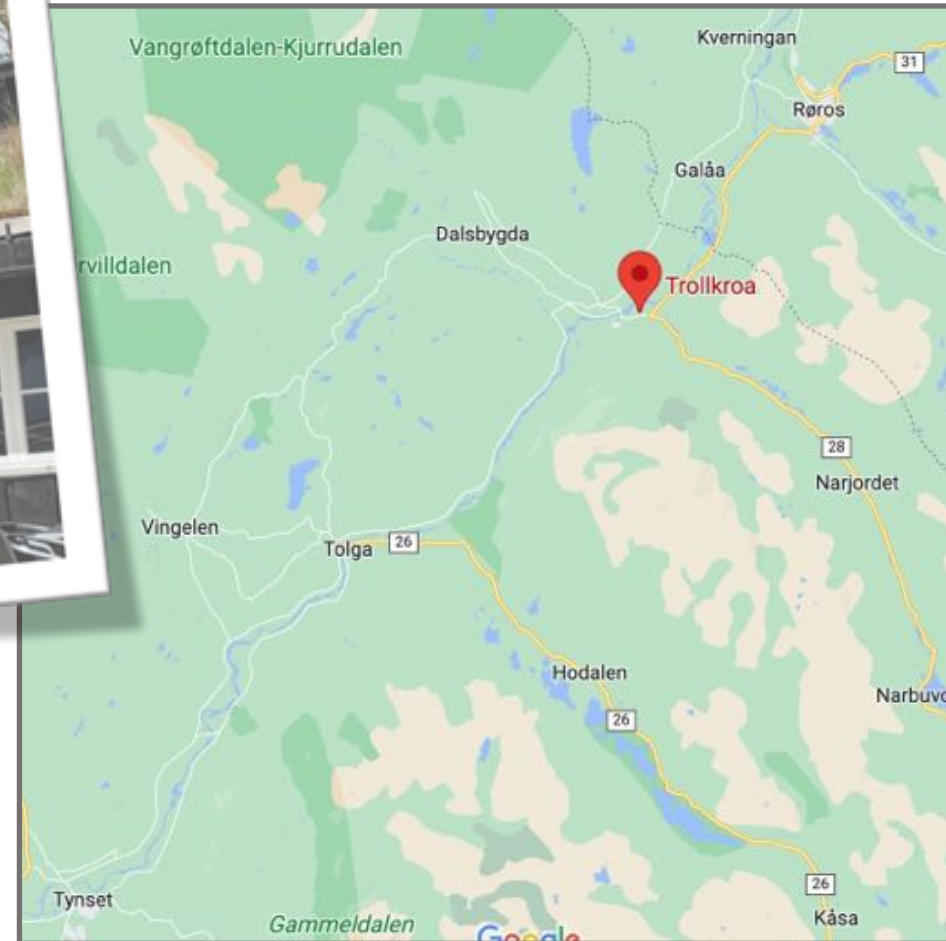
Fordeling av forbruk utenom overnatting er gjort sjablongmessig ut fra fordelingen som er beregnet i ringvirkningsundersøkelsen gjennomført for Trysil kommune (Menon, 2019). Rundt 80% av annet forbruk tilfaller detaljhandel og servering, relativt likt fordelt. 10% til billetter (museer, samlinger, historiske steder) og det resterende fordelt på andre aktiviteter og transport. De tre kategoriene som er stiplet inn benevnes ofte som 'opplevelser'

Ved sammenligning med tall hentet fra virksomhetsregisteret via Proff® finner vi en usikkerhet ved fordelingen av servering i forhold til overnatting, særlig der dette ikke er skilt ut i omsetning f.eks. for hoteller.

Videre viser vi forbruk fra tilreisende i hver kommune. I praksis vil registrering av omsetningen kunne tilfalle virksomheter tilhørende andre kommuner. I enkelte tilfeller er dette også påvirket av plassering og type serveringsted som f.eks. Trollkroa Restaurant i Os.

Lekkasje av forbruk over kommunegrensener er vanlig

Trollkroa Restaurant på Os har alene en høyere omsetning enn vi beregner for servering i Os samlet sett. Et populært sted med kort avstand til flere av de tilgrensende kommunene, samt et naturlig stoppested for gjennomreisende. Kjøretid mellom Trollkroa og Røros er et snaut kvarter. Omsetningen ved Trollkroa kommer ikke bare fra de som overnatter i kommunen, dermed er den regnskapsførte omsetningen for Trollkroa alene høyere enn den beregnede omsetningen for alle serveringssteder i Os kommune.

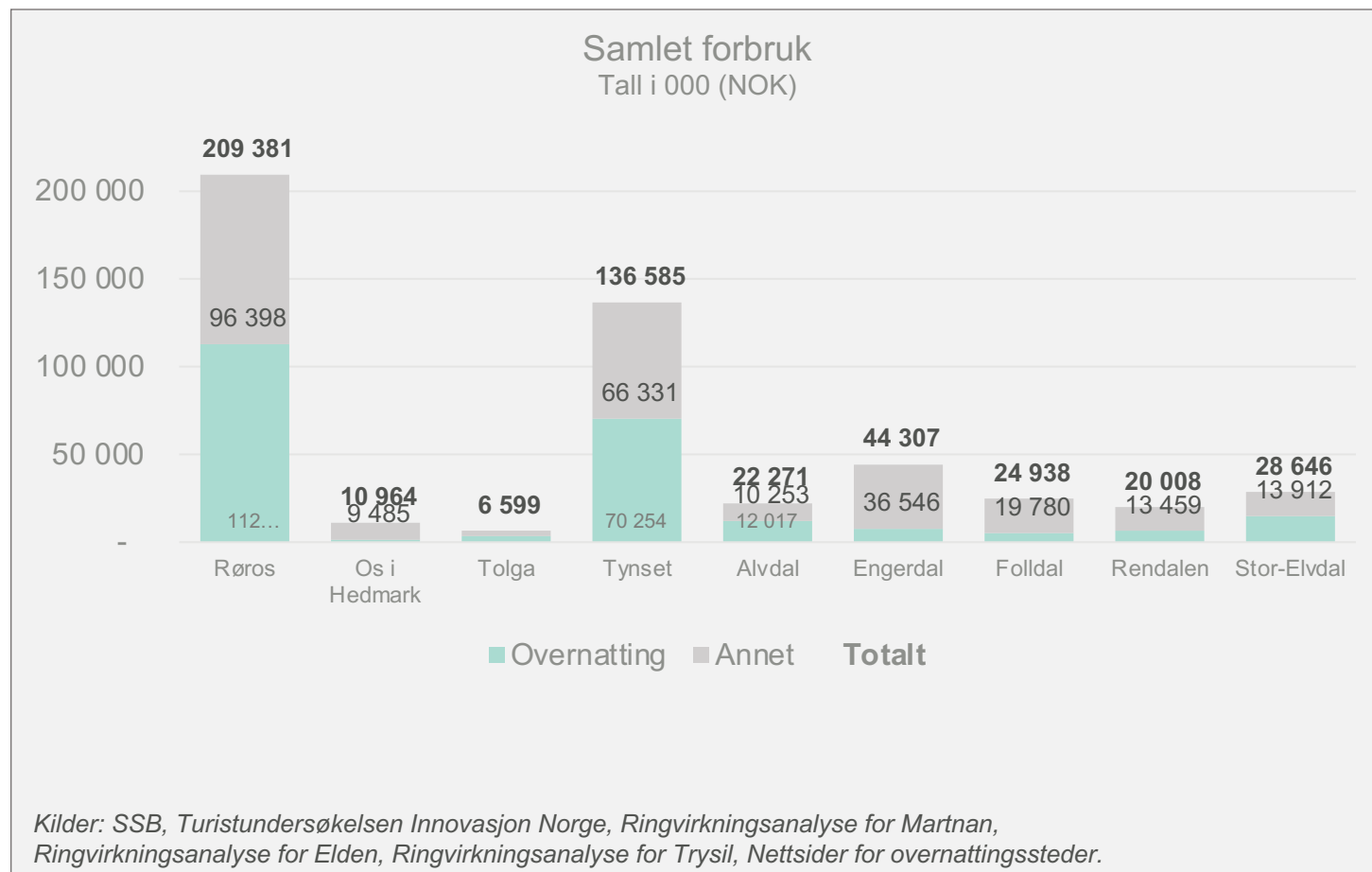

Turister & tilreisende har sammenlagt forbruk på ca. en halv milliard kroner pr år i regionen sett under ett

Legger vi sammen forbruk knyttet til overnatting med annet / øvrig forbruk finner vi at turister og tilreisende samlet generer en omsetning på ca. en halv milliard kroner pr år for regionen sett under ett.

Dette fordeler seg med litt under halvparten fra overnatting (ca. 235 MNOK) og resterende fordelt på annen virksomhet med splitt som vist på foregående side (ca. 270 MNOK).

Tynset og Røros står for ca. 345 MNOK eller om lag to tredeler av det samlede forbruket.

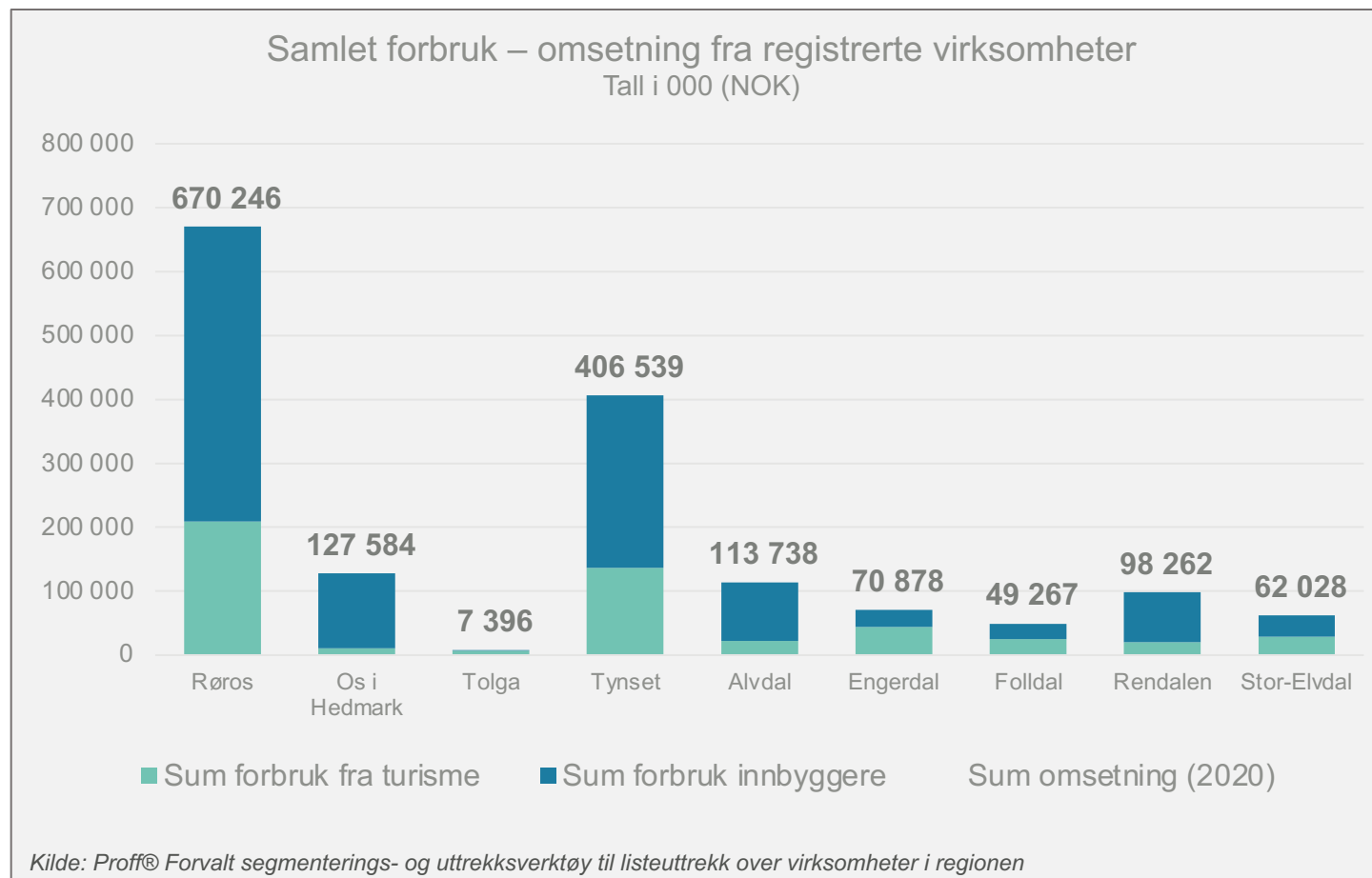

Tre av ti forbrukte kroner kommer fra turister og tilreisende

Diagrammet viser registrert omsetning for utvalgte virksomheter for regnskapsåret 2020. Vi har trukket ut omsetningstall og antall ansatte fra følgende bransjer med NACE-koder som er tilknyttet reiselivet:

- 47 - Detaljhandel, unntatt med motorvogner
- 55 - Overnattingsvirksomhet
- 56 - Serveringsvirksomhet
- 49.3 - Annen landtransport med passasjerer
- 49.31 - Transport med rutebil og sporvei i by- og forstadsområde
- 49.32 - Drosjebiltransport
- 49.39 - Landtransport med passasjerer ikke nevnt annet sted
- 90 - Kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet
- 91.02 - Drift av museer
- 91.03 - Drift av historiske steder og bygninger og lignende severdigheter
- 93 - Sports- og fritidsaktiviteter og drift av fornøyelsesetablissementer

Når vi legger det beregnede forbruket for turister og tilreisende til grunn finner vi at om lag 30 prosent av det samlede forbruket kommer fra turister. Det er store variasjoner mellom de ulike kommunene, men både Røros og Tynset som representerer de største omsetningsvolumene har en beregnet turistandel omtrent på snittet for området sett under ett.

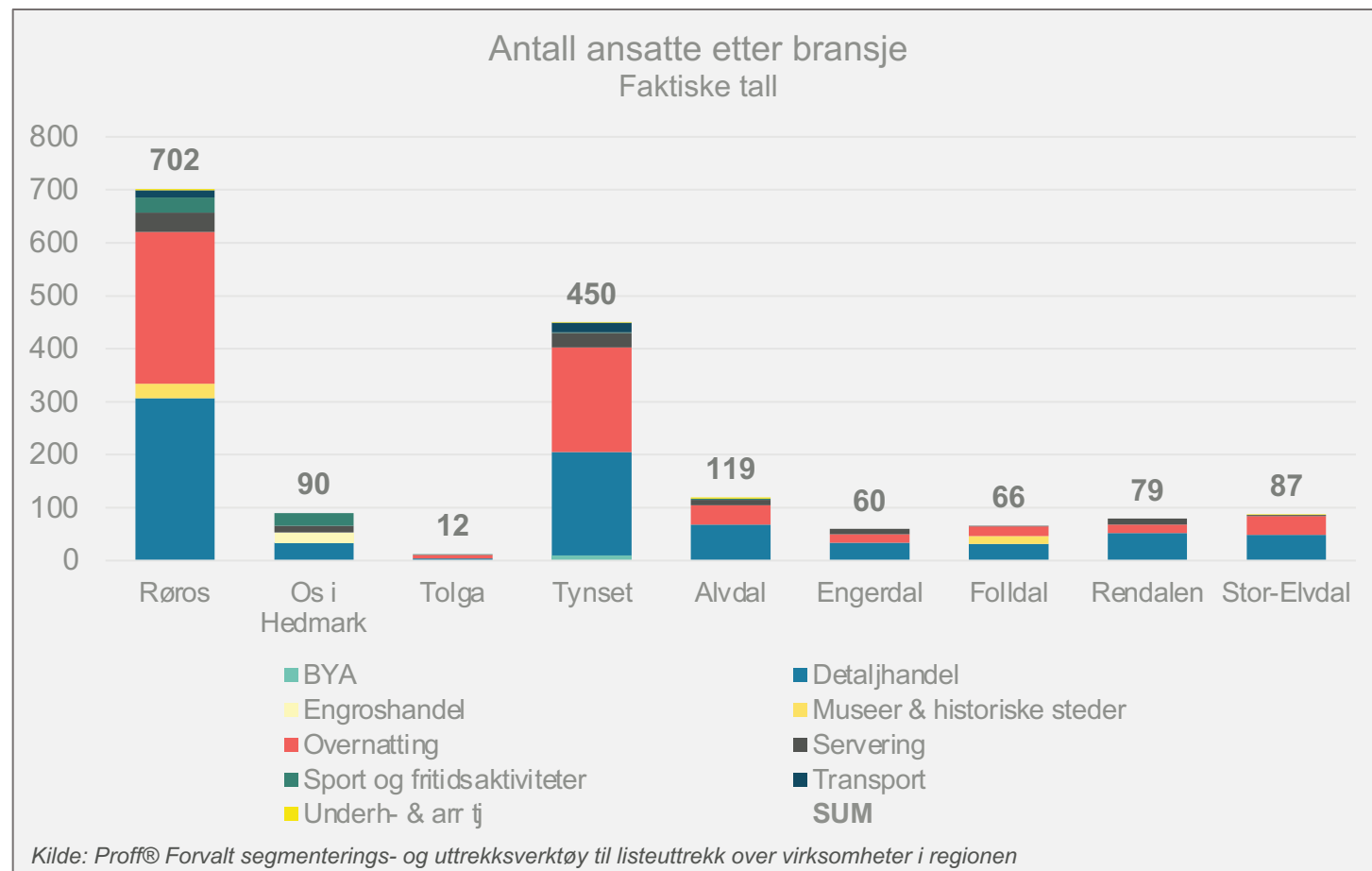

Anslagsvis 500 arbeidsplasser finansieres av turistenes forbruk

Diagrammet viser registrert antall ansatte for samtlige bedrifter som vist på foregående side. I alt er det i underkant av 1700 personer som er sysselsatt i disse næringene, flest naturlig nok i de to største kommunene Røros og Tynset. Disse to representerer hhv 42 og 27 prosent av alle sysselsatte.

Dersom vi legger beregningen på forrige side til grunn, dvs. at ca. 30 prosent av den samlede omsetningen kommer fra turisme og reiseliv, vil vi kunne anså at denne omsetningen også finansierer den samme andelen ansatte i disse næringene.

Det tilsier at rundt 500 arbeidsplasser henter sitt grunnlag fra reiseliv og turisme.

Forbruk fra hytter og fritidsboliger

Regionen har i alt vel 15.000 hytter og fritidsboliger hvorav ca. 11.000 er utenbygdseide

Diagrammet viser antall innbyggere, totalt antall fritidsboliger og antall utenbygdseide fritidsboliger. De to første verdiene er hentet fra SSB, mens antall utenbygdseide fritidsboliger er basert på undersøkelsen som ble gjennomført ifm bærekraftig næringsutvikling i 2015.

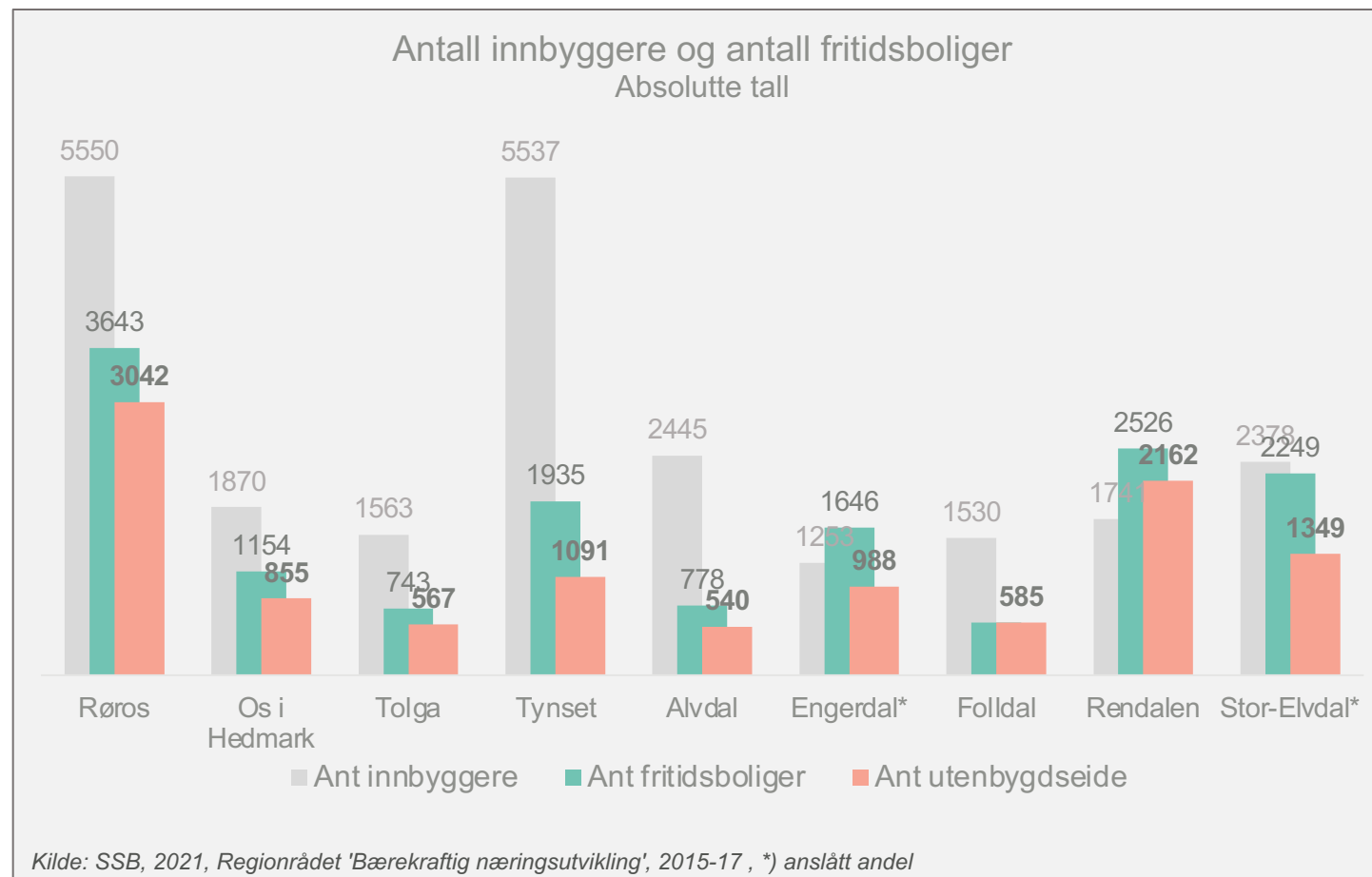
Det er antall utenbygdseide hytter som er lagt til grunn for de videre beregningene av forbruk.

Dette forbruket er knyttet til alt lokalt forbruk og tallet er hentet fra en hytteundersøkelse som ble gjennomført i 2015 av Strategisk næringsenhet i Regionrådet ('Bærekraftig næringsutvikling med fritidsboliger i sentrum').

Det er enkelte svakheter med måten disse dataene ble samlet inn på, men er samtidig det beste vi har tilgjengelig.

Det samlede forbruket for fritidsboliger knytter seg således til to hovedposter:

1. løpende forbruk ifm bruk av fritidsboligen
2. nybygg, tilbygg og påbygg

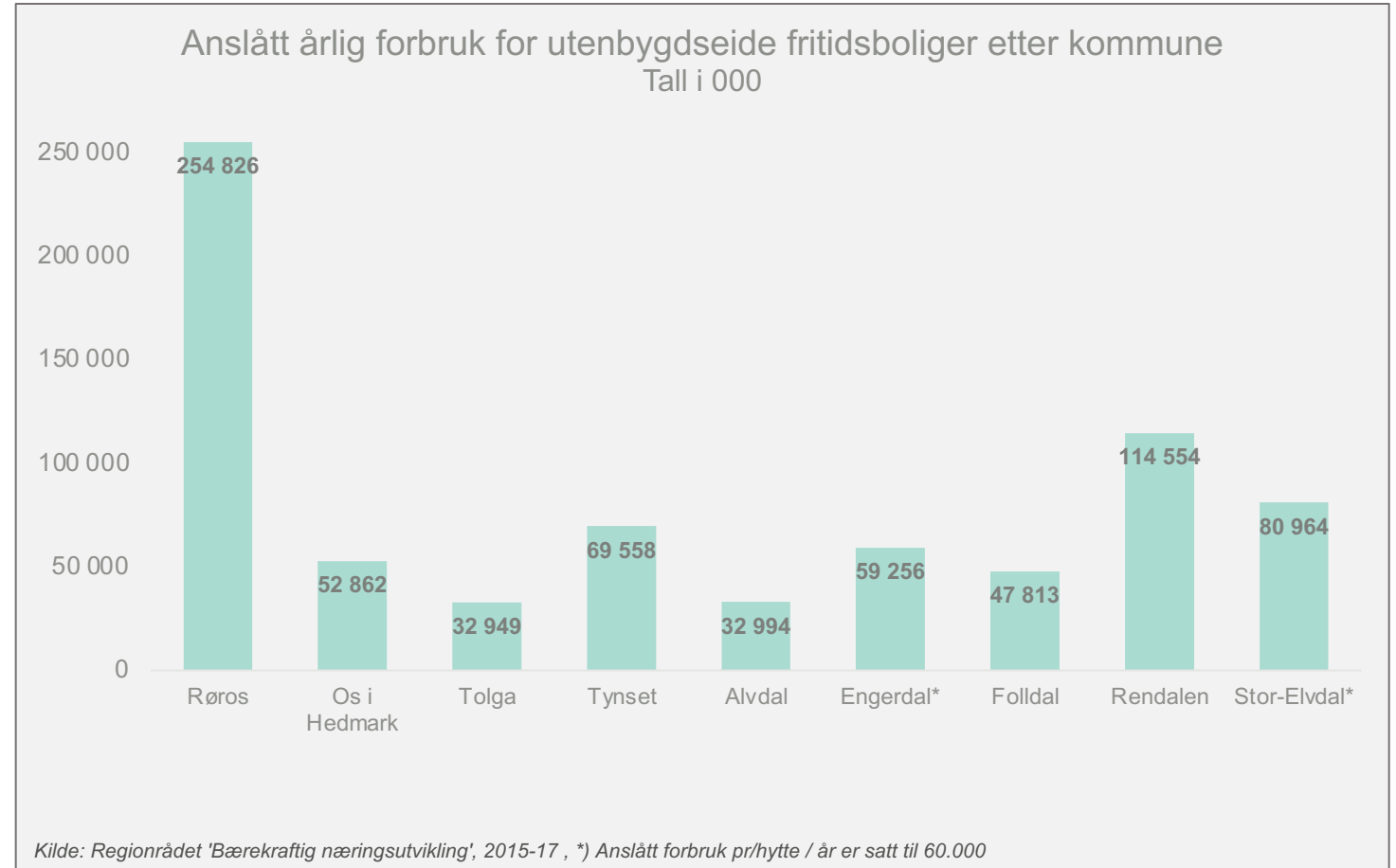
Årlig forbruk knyttet til fritidsboliger er stipulert til trekvart milliard kroner i regionen sett under ett

Verdiene i diagrammet er fremkommet ved å multiplisere antall utenbygdsseide fritidsboliger med beregnet årlig forbruk pr fritidsbolig. Dette er definert som 'alle kostnader'.

Tallet er selvrapportert og kan inneholde betydelige feilkilder, først og fremst knyttet til erindring. Spørsmålet som ble stilt hytteeierne lød: *Hvor stort lokalt forbruk er knyttet til bruken av hytta? Anslå beløp pr. pers pr. døgn i gjennomsnitt. Gjelder alle kostnader/lokale innkjøp, mat, materialer, drivstoff, strøm, avgifter, eiendomsskatt, kultur osv.*

Årlig forbruk pr hytte varierer kraftig mellom de enkelte kommuner fra rundt 50 tusen (Rendalen) til over 80 tusen (Røros og Folldal).

Anslått forbruk for fritidsboliger i Røros alene er beregnet til rundt en kvart milliard kroner. Dette skyldes både det høye antallet fritidsboliger og det høye snittforbruket pr fritidsbolig.

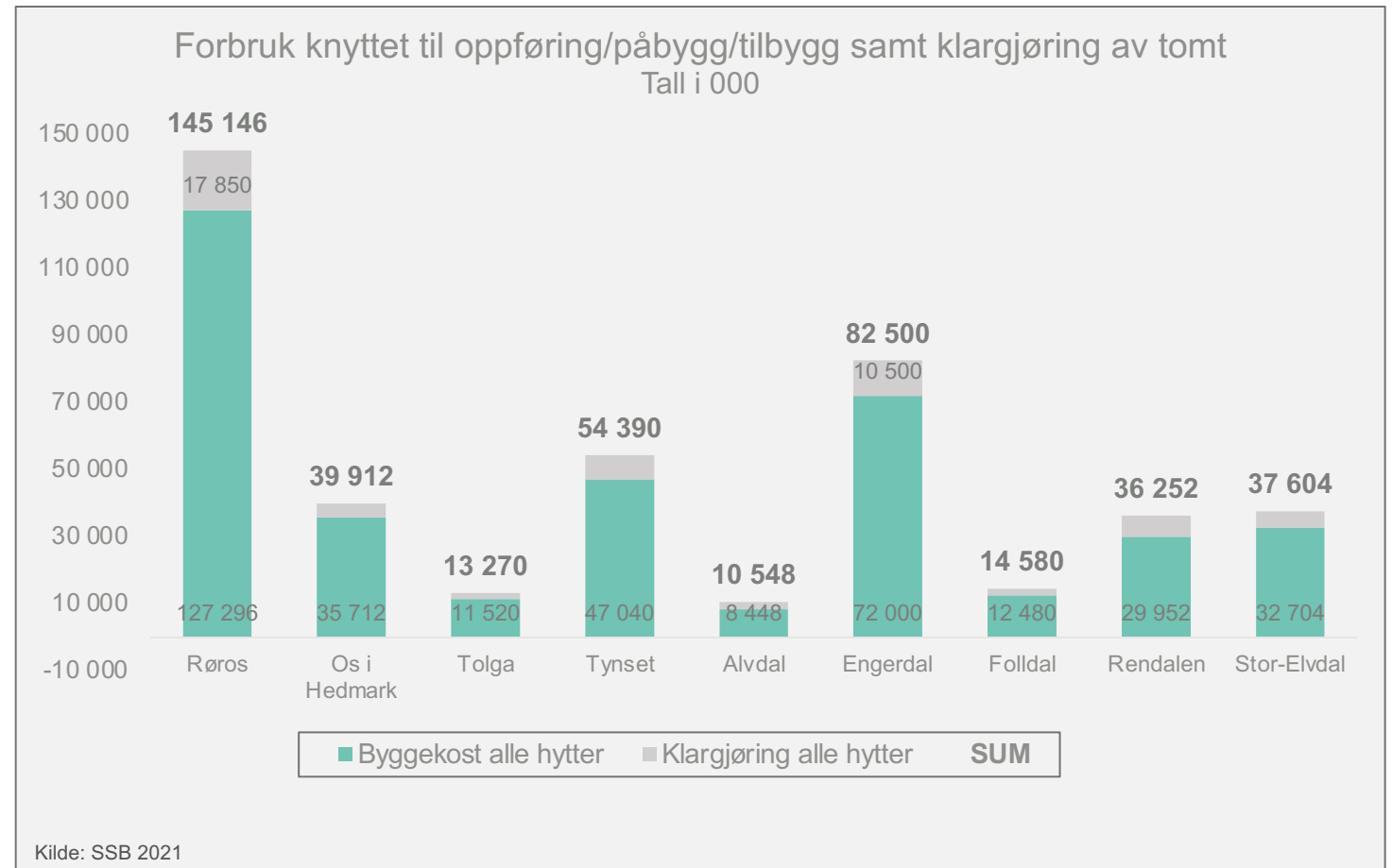

Forbruk knyttet til nybygg, tilbygg og påbygg av fritidsboliger er ca. 430 MNOK i regionen sett under ett

I perioden 2013-2021 ble det i gjennomsnitt fullført i alt 163 fritidsboliger pr år i regionen. Dette omfatter alle typer prosjekter, dvs. hele bygg, tilbygg og påbygg. Antall ferdigstilte bygg pr år varierer sterkt mellom kommunene, flest i Røros (51 stk) og færrest i Tolga, Alvdal og Folldal (5-6 stk).

Også gjennomsnittlig areal varierer kraftig mellom kommunene, med hele 99 kvadratmeter i Os (fordelt på 12 hytter) ned til 44 kvadratmeter pr prosjekt i Avdal (fordelt på 6 hytter)

Vi har stipulert gjennomsnittlig byggekostnad til 32.000 kroner pr. kvadratmeter mens klargjøring av tomt er stipulert til 350.000 kroner pr prosjekt, Samlede beløp er illustrert med hhv. grønne og grå søyler i diagrammet.

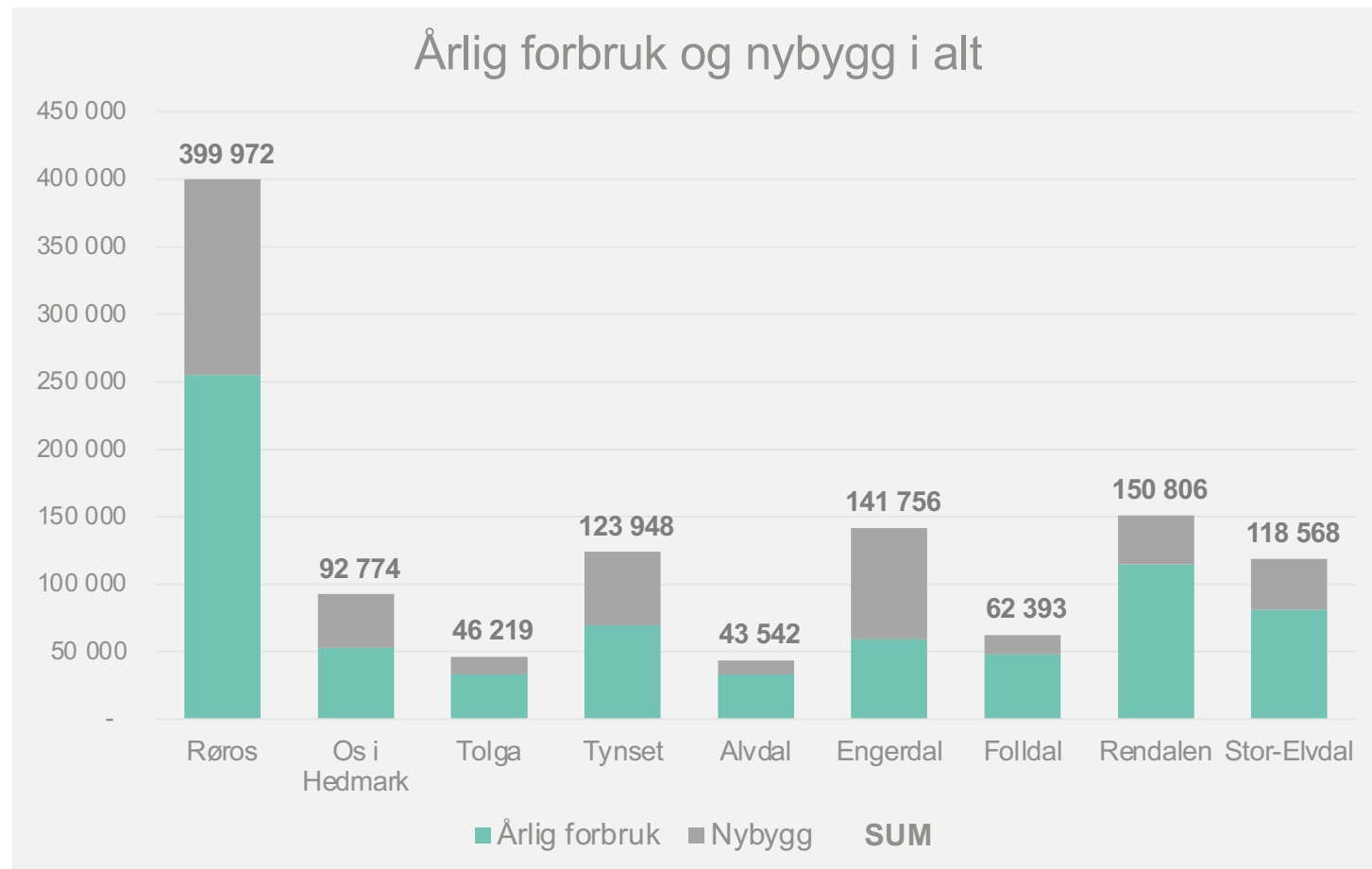

Samlet årlig forbruk og nybygg representerer i alt 1,180 milliarder kroner

Røros representerer langt den største andelen av dette forbruket med rundt 400 millioner kroner eller rundt en tredel av det samlede forbruket for hele regionen.

Beregninger som undersøkelsen som Regionrådet gjennomførte i 2015-17 viser at de om lag 3000 hyttene i Røros som er utenbygdseide har 2,9 gjester på hytta i snitt i hver av de 56 bruksdagene som eierne oppgir at hytta blir benyttet. Dette utgjør dermed ca. 490.000 gjestedøgn, der hver gjest forbruker litt over 500 kroner pr døgn mens man er på hytta.

Hyttefolket forbruker altså omtrent halvparten så mye pr døgn i 'annet forbruk' sammenlignet med tilreisende som overnatter på hotell eller annet kommersielt overnattingssted.

Opinion:

www.opinion.no

hei@opinion.no

[@opinionoslo](https://twitter.com/opinionoslo)